

Asia: VN/9573/2021

Lausuntopyyntö ehdotuksesta eräiksi valtioneuvoston sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksiksi liittyen perusopetuksen jälkeisten koulutusten haku- ja valintaperusteisiin

Lausunnonantajan lausunto (yhteishakuasetus)

Alla olevaan tekstikenttään voitte kirjoittaa lausuntonne koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi perusopetuksen jälkeisen koulutuksen valtakunnallisesta hakumenettelystä

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua perusopetuksen jälkeisten koulutusten haku- ja valintaperusteita koskevista asetusluonnoksista.

Asetusluonnoksen mukaan nykyisiä perusopetuksen jälkeisen koulutuksen erillisiä hakuja yhdistettäisiin. Jatkossa asetusluonnoksen soveltamisalaan kuuluviin koulutuksiin haettaisiin yhtä aikaa samassa, kerran vuodessa keväisin järjestettävässä valtakunnallisessa yhteishaussa. Kuntaliitto pitää muutosta perusteltuna. Kuntaliiton näkemyksen mukaan on tarpeellista seurata muutoksen vaikutuksia perusopetuksen päättävien hakeutumiskäyttäytymiseen, erityisesti jos ns. varmuuden vuoksi hakeutuminen nivelvaiheen koulutukseen lisääntyy. Tässä yhteydessä on tärkeää tunnistaa myös perusopetuksen oppilaanohjaukseen liittyvät uudet tehtävät.

Asetusluonnoksen mukaan yhteishakuasetusta muutettaisiin siten, ettei lukion oppimäärän suorittaneiden olisi jatkossa mahdollista hakea koulutukseen valtakunnallisessa yhteishaussa, vaan jatkossa he hakeutuisivat koulutukseen jatkuvan haun kautta. Kuntaliitto pitää muutosta tarkoituksenmukaisena. Jatkuvan haun prosessia on kuitenkin syytä kehittää, jotta se toimii yhä paremmin hyvinkin erilaisille hakijoille.

Valtioneuvoston asetusluonnoksen 11 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi uudentyyppisestä menettelystä, jossa hakija voisi ilmoittaa peruvansa aiemmin vastaanottamansa opiskelupaikan, jos hän ottaa vastaan opiskelupaikan varasijalta. Ehdotetun säännöksen mukaan, jos hakija ottaa vastaan opiskelupaikan varasijalta, hän voisi samalla ilmoittaa peruvansa vastaanotetun paikan. Asetuksen taustamuistion mukaan ehdotuksen mukainen käytäntö vastaisi oikeudellisesti eri koulutusmuotoja koskevissa laeissa säädettyä opiskelijan eroamisilmoitusta. Kuntaliitto pitää muutosta, jossa eroamisilmoitus voidaan tehdä Oma opintopolku -palvelussa lähtökohtaisesti hyvänä. Muutos sujuvoittaa opiskelijan hakuprosessia. Kuntaliitto toteaa kuitenkin, että kyse on opiskelijan oikeusturvan kannalta merkittävästä asiasta ja esittää ennen asetuksen antamista uudelleenarvioitavaksi, tulisiko asiasta säätää lakitasolla. Lisäksi Kuntaliitto kiinnittää huomiota

siihen, että voiko syntyä tilanne, jossa opiskelija pitää halussaan kahta opiskelupaikkaa, mikäli hän ottaa vastaan opiskelupaikan varasijalta, mutta ei samalla ilmoita peruvansa vastaanottamaansa paikkaa. Asetusta on tältä osin tarpeellista selkeyttää.

Asetusluonnoksen 5 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi yhteishaun aikataulusta päättämisestä. Asetuksen taustamuistion mukaan yhteishaun aikataulusta päättämisellä tarkoitettaisiin hakijan oikeuksiin liittyvistä ajankohdista kuten hakuajasta, tulosten julkistamisen ajankohdasta sekä opiskelupaikan vastaanottamisen ja varasijojen voimassaolon määräajasta päättämistä. Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että kyse on opiskelijan oikeuksien perusteisiin liittyvistä asioista. Kuntaliitolla ei ole asiasta sinänsä huomautettavaa, mutta esittää arvioitavaksi ennen asetuksen antamista, tulisiko opetus- ja kulttuuriministeriön toimivallasta säätää täsmällisemmin ja lakitasolla.

Koulutusta koskevissa laeissa säädetään valtioneuvoston toimivallasta säätää valtakunnallisesta hakumenettelystä asetuksella. Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että asetusluonnoksessa koulutuksen järjestäjälle ehdotetaan säädettäväksi myös tietojen tallennustehtäviä esim. 7 §:ssä ja 13 §:ssä. Kuntaliitolla ei sinänsä ole asiasta huomautettavaa, mutta esittää arvioitavaksi ennen asetuksen antamista onko tämä mahdollista asetuksenantotoimivaltuuden puitteissa. Kuntaliiton näkemyksen mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävistä säädetään lakitasolla.

Kuntaliitto toteaa, että sääntelyn hajauttaminen eri lakeihin ja säädöstasolle hankaloittaa merkittävästi koulutuksen järjestäjän mahdollisuutta hahmottaa kokonaisuudessaan kaikkia sille säädettyjä tehtäviä. Tämä lisää painetta antaa erillisiä ohjeistuksia lain soveltamiseksi.

Lausunnonantajan lausunto (ammattillisen koulutuksen valintaperusteasetus)

Alla olevaan tekstikenttään voitte kirjoittaa lausuntonne koskien ehdotusta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (699/2017) muuttamisesta

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että hakija, jolla olisi yksilöllistetty oppimäärä ja päättöarvosana matematiikassa ja äidinkielessä, voitaisiin ottaa opiskelijaksi vain koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan kautta. Kuntaliitto pitää ehdotusta periaatteessa hyvänä. Se on omiaan lisäämään yhdenvertaisuutta hakijoiden välillä. Yksilöllistettyjen oppimäärien omaavien hakijoiden käsittely opiskelijavalinnassa liittyy kuitenkin useita kysymyksiä ja yksilökohtaisia vaikutuksia. Kuntaliitto katsoo, että vaikutusten arviointi tulisi tehdä laajemmin. Lisäksi tulisi tarkastella erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja.

Lausunnonantajan lausunto (lukiokoulutuksen valintaperusteasetus)

Alla olevaan tekstikenttään voitte kirjoittaa lausuntonne koskien ehdotusta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa

Ehdotuksessa esitetään annettavaksi uusi opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa. Tällä asetuksella kumottaisiin voimassa oleva opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006).

Koulutuksen järjestäjä päättää aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen sekä yhden tai useamman lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opintoihin opiskelijaksi ottamisen perusteista.

Näin ollen ehdotettua asetusta sovelletaan vain hakijan pyrkiessä nuorille tarkoitettuun lukiokoulutukseen joko valtakunnallisen hakumenettelyn tai jatkuvan haun avulla.

Yleisesti ottaen asetusluonnoksessa on suurelta osin kyse täsmennyksistä ja tarkennuksista nykyiseen sääntelyyn. Asetukseen ehdotetaan selkeyden vuoksi kirjattavaksi jo nykyään noudatettavia käytänteitä.

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi hakukohteita koskeva säännös. Tämä vastaa tämänhetkistä käytäntöä. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa tämän osalta. Kuntaliitto toteaa kuitenkin huomionaan, että luonnoksessa opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta ehdotetaan kirjausta, joka antaa ammatillisen koulutuksen järjestäjälle halutessaan mahdollisuuden päättää, että asetuksessa tarkoitettujen hakukohteiden yhteydessä opiskelijoille voidaan tarjota mahdollisuutta myös lukiolaissa tarkoitettun lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnosta annetussa laissa tarkoitettun ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Vastaavasti lukiokoulutusta koskevassa asetusluonnoksen hakukohdesäännöksessä (2 §) viitataan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) 12 § 2 momenttiin. Säännöksestä tai sitä perustelevasta taustamuistiolounnoksesta ei käy selkeästi ilmi, sisältääkö ehdotettu säännös lukiokoulutuksen järjestäjälle vastaavasti mahdollisuutta päättää tarjota lukiokoulutuksen hakukohteen yhteydessä myös ammatillisen koulutuksen perus- tai ammattitutkinnon suorittamista. Kuntaliitto esittää hakukohdesäännöksen selkeyttämistä siten, että myös tämä on mahdollista.

Asetuksessa ehdotetaan säädettäväksi hakukriteereistä pääosin nykyisen sääntelyn mukaisesti. Asetuksessa ehdotetaan luovuttavan sääntelyä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjä voi tarjota hakijalle, joka ei ole tullut valituksi haluamaansa lukioon, aloituspaikkaa muusta lukiostaan tai jonkin toisen koulutuksen järjestäjän lukiosta, jos koulutuksen järjestäjät ovat asiasta sopineet. Käytäntöä on kuitenkin mahdollista jatkaa ilman sääntelyäkin. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa tämän suhteen ja Kuntaliitto pitääkin suotavana ja hyvänä periaatteena pidättäytyä tarpeettomasta sääntelystä.

Asetukseen ehdotetaan otettavaksi uusi säännös alimman hyväksytyin keskiarvorajan asettamisesta. Tämä vastaa nykykäytäntöä ja se on perusteltavissa turvaamaan opiskelijaksi otetun hakijan mahdollisuuksia suoriutua lukio-opinnoista. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa tämän suhteen.

Asetuksen 5 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvasta valinnasta, jossa säädettäisiin nykysääntelyä vastaavasti siitä, että koulutuksen järjestäjä voi ottaa osan opiskelijoista sellaisista hakijoista, joilla ei ole perusopetuslaissa tarkoitettun perusopetuksen päättötodistusta. Lukiolain mukaan lukiokoulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän taikka sellaisen ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden lukiokoulutusta vastaaviin opintoihin. Opiskelijaksi voidaan painavasta syystä ottaa myös henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo muutoin olevan riittävät edellytykset opinnoista suoriutumiseen.

Asetukseen ehdotetaan täsmennystä, jonka mukaan hakijaa ei voitaisi ottaa opiskelijaksi, jos koulutuksen järjestäjä arvioi, että hakijalla ei ole riittävää valmiutta hakukohteen opetuskielen suulliseen ja kirjalliseen käyttämiseen ja ymmärtämiseen. Ehdotetulla säännöksellä täsmennettäisiin valintakriteereitä ulkomaisen koulutuksen suorittaneiden opiskelijoiden osalta, joiden kohdalla ei todistusten vertailuvaikeuksien vuoksi ole mahdollista käyttää valintapisteisiin perustuvaa valintaa. Harkinnanvarainen valinta perustuu koulutuksen järjestäjän kokonaisharkintaan. Jos koulutuksen järjestäjä katsoo, että hakijan kielitaito tai muut edellytykset suoriutua lukiokoulutuksesta eivät ole

riittävät, asetusluonnoksen 5 §:ssä tarkoitettu hakija tulisi jättää valitsematta koulutukseen. Täsmennys on perusteltavissa turvaamaan hakijan mahdollisuuksia suoritua lukio-opinnoista. Kuntaliitolla ei ole huomautettavaa tämän suhteen.

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että hakija, jolla on yksilöllistetty oppimäärä ja perusopetuksen päättöarvosana sekä matematiikassa että äidinkielessä, voitaisiin ottaa opiskelijaksi vain koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan kautta. Kuntaliitto pitää ehdotusta periaatteessa hyvänä. Se on omiaan lisäämään yhdenvertaisuutta hakijoiden välillä. Yksilöllistettyjen oppimäärien omaavien hakijoiden käsittelyyn opiskelijavalinnassa liittyy kuitenkin useita kysymyksiä ja yksilökohtaisia vaikutuksia. Kuntaliitto katsoo, että vaikutusten arviointi tulisi tehdä laajemmin. Lisäksi tulisi tarkastella erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja.

Asetukseen ehdotetaan otettavaksi uusi säännös siitä, että mikäli koulutuksen järjestäjä järjestää pääsy- tai soveltuvuuskokeen, kokeeseen on kutsuttava kaikki hakijat. Lisäksi ehdotetun uuden sääntelyn mukaan opiskelijaksi ei voitaisi ottaa hakijaa, joka ei osallistu pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen. Kuntaliitto huomauttaa, että ehdotettu sääntely on monitulkintainen, eikä myöskään taustamuistio auta säännöksen tulkinnassa. Epäselväksi jää, koskeeko velvoite kutsua pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen ainoastaan kyseiseen hakukohteeseen hakeneet vai kaikki koulutuksen järjestäjän eri hakukohteisiin hakeneet. Kuntaliitto kehottaa selkeyttämään kyseistä säännöskohtaa.

Värri Kyösti
Suomen Kuntaliitto